

Visionen vil videre

Statslige arbejdspladser genererer vækst og udvikling i Nordjylland

Kristensen, Helle Hjortnæs

Publication date:
2014

Document Version
Accepteret manuscript, peer-review version

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Kristensen, H. H. (2014). *Visionen vil videre: Statslige arbejdspladser genererer vækst og udvikling i Nordjylland*. Institut for Kultur og Globale Studier, Aalborg Universitet.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

VISIONEN VIL VIDERE

Statslige arbejdspladser genererer vækst og udvikling i Nordjylland

Af Helle Hjortnæs
Institut for Kultur og Globale Studier
Aalborg Universitet
Juni 2014

Rapportens udarbejdelse er støttet af udviklingsmidler fra Region Nordjylland

TITEL: Visionen vil videre - Statslige arbejdspladser genererer vækst og udvikling i Nordjylland

UDGIVER: Institut for Kultur og Globale Studier, Aalborg Universitet

FORFATTER: Postdoc Helle Hjortnæs Kristensen, Institut for Kultur og Globale Studier, Aalborg Universitet

ISBN nr.: 978-87-92305-21-3

FINANSIERET: Rapportens udarbejdelse er støttet af udviklingsmidler fra Region Nordjylland som led i projektet *Visionen vil videre - Statslige arbejdspladser genererer vækst og udvikling i Nordjylland*

Indhold

Indledning	4
Regionernes udfordringer og potentialer – en oversigt	8
Demografiske forhold	8
Socioøkonomiske forhold	9
Uddannelse	9
Beskæftigelse	11
Erhvervsstruktur.....	11
Statslige arbejdspladser	16
Tværrregionalt samarbejde om statslige arbejdspladser	19
Konklusion.....	24
Litteratur	26
Interviews.....	27

Indledning

Regional udvikling handler i bund og grund om, hvordan man kan skabe de bedst mulige forudsætninger for vækst i regionerne. Regional udvikling er således en regional dagsorden; men det er i høj grad også en national og en tværregional dagsorden. På nationalt niveau handler det om balanceret regional udvikling ud over hele Danmarkskortet, som der understreges i indledningen til den Regional- og Landdistriktpolitiske Redegørelse for 2013: "Regeringen ønsker et Danmark, der hænger sammen." (Ministeriet for By, Bolig og landdistrikter, 2013). Denne målsætning afspejles endvidere i de Vækstpartnerskabsaftaler Regionerne har indgået med Regeringen i 2013 (Regionalt vækstpartnerskab 2013 mellem regeringen og Vækstfora Nordjylland, Midtjylland, Syddanmark, Sjælland og Hovedstaden). Som et naturligt næste skridt for at opnå målsætningen om vækst i Danmark og et Danmark i balance, har tre regioner indgået et tværregionalt samarbejde for at fremme udviklingen og væksten indenfor syv konkrete udpegede styrkepositioner, som regionerne tilsammen har. Herved arbejdes der henimod EU's målsætning om såkaldt 'smart specialisering' af forskellige områder indenfor de enkelte regioner i samarbejde med vidensinstitutionerne og erhvervslivet (European Commission, 2014).

Balanceret regional udvikling handler også om balanceret regional udvikling indenfor regionsgrænserne, hvor en center-periferi sammenhæng er vigtig, hvis vi ikke vil have at yderområderne bliver udtynnet. Dette synspunkt understøttes i en OECD analyse af regional innovation i Region Midtjylland og Region Syddanmark: "Additional attention is also needed for urban-rural linkages and partnerships as well as more proactive efforts by those municipalities for attracting firms and residents." (OECD, 2012, 24).

Umiddelbart tegner her sig et billede af et Danmark med et fælles ønske om balanceret regional udvikling. Men billedet tegner ikke et komplet billede af alle udviklingspotentialer og samarbejdsmuligheder. En analyse af disse dokumenter peger på, at væksten skal komme via et samarbejde mellem Regionerne, erhvervslivet og vidensinstitutionerne (f.eks. Regional vækstpartnerskab 2013 mellem regeringen og Vækstforum Nordjylland, 2013). Et område, som synes udeladt af disse samarbejder og målsætninger, er den udflytningspolitiske dagsorden, hvor udflytning af statslige arbejdspladser og opgaver kan bidrage til øget vækst i regionerne udenfor hovedstaden, selvom det pointeres i den Regional- og Landdistriktpolitiske Redegørelse for 2013, at "[d]et kan have betydning for et områdes udvikling og vækst, at der findes statslige arbejdspladser i umiddelbar nærhed." (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013, 21) Ligeledes fremhæves den offentlige sektor som bidragende til udvikling især i yderområderne: "... innovation in public services may in part address certain growth bottlenecks in peripheral municipalities as well as in regions more generally" (OECD, 2012, 24).

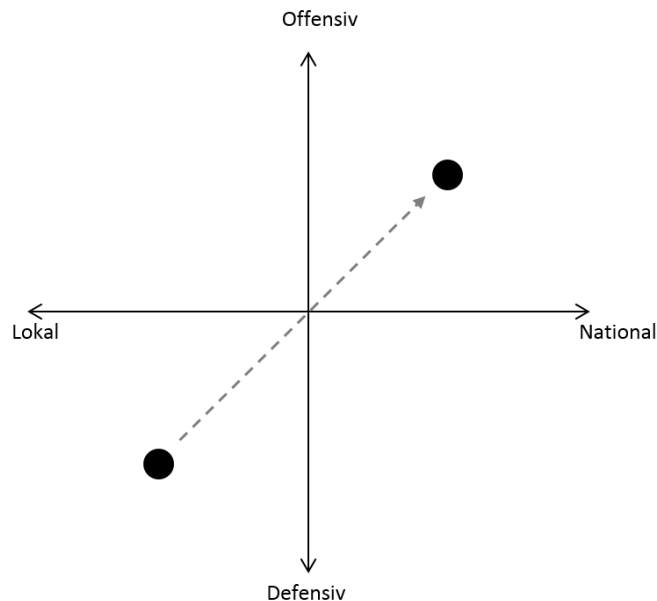
Nærværende rapport er efterfølgeren til rapporten "Staten i Provinsen – Nye potentialer for Nordjylland" (Kristensen, Drejer, Halkier, 2013), hvori sammenlignelige udenlandske erfaringer med udflytning af statslige arbejdspladser blev analyseret, samt hvor en modelberegning af hvilke afledte dynamiske effekter det ville have for Nordjylland om en konkret styrelse, Geodatastyrelsen, blev flyttet fra København til Aalborg, blev udført. Det sås tydeligt, at udflytning af statslige arbejdspladser er centralt i regional udvikling, hvis man tænkte udflytning af statslige arbejdspladser og opgaver som en langsigtet strategi. Denne strategi skulle tage højde for motivet for udflytning af statslige arbejdspladser,

måden hvorpå man udflyttede og ikke mindst matchet mellem institutionen og regionen. Når man tager disse betragtninger med i strategien, kan man opnå de største regionale effekter (Kristensen, Drejer, Halkier, 2013).

Arbejdet omkring 'Staten i Provinsen – Nye potentialer for Nordjylland' var centreret om den regionale udvikling i Nordjylland, og som et naturligt næste skridt er det oplagt at involvere andre regioner. Et tilbagekik på danske erfaringer med udflytning af statslige arbejdspladser viser, at der ikke har været mange til at begynde med, og at der, når der er nogle på tale, ofte opstår et slagsmål kommunerne og regionerne imellem om placeringen heraf. Bl.a. i det engelske eksempel analyseret i 'Staten i Provinsen – Nye potentialer for Nordjylland' anbefales der, at kommuner og regioner arbejder sammen om at påvirke den nationale udflytningsdagsorden i stedet for at slås indbyrdes. Erfaringerne fra Storbritannien, Norge og Sverige viser nemlig at matchet mellem region/kommune og institutionen er vigtig for den mest optimale dynamiske effekt i regionen (Kristensen, Drejer, Halkier, 2013, 6 og 43). Derfor vil den rette placering af en statslig arbejdsplads eller opgave kunne have bedst placering i en bestemt region baseret på regionens styrker og udviklingspotentialer. Og eftersom hver region har forskellige styrker, må man nødvendigvis tage afsæt heri.

Nærværende rapport søger på denne baggrund at analysere muligheden for et tværregionalt samarbejde om en langsigtet strategi for tiltrækning af statslige arbejdspladser og opgaver til regionerne med udgangspunkt i fornuftige overvejelser om den rette placering fremfor egennyttemaksimerende argumenter herom. Idet Region Nordjylland, Region Midtjylland og Region Syddanmark som følge af de individuelle vækstsamarbejder med Regeringen har indgået ovennævnte tværregionale samarbejdsaftale om at styrke de eksisterende styrkepositioner i hver enkelt region, bruger denne analyse naturligt samarbejdet mellem disse tre regioner som afsæt og inspiration.

I samme åndedrag søger denne rapport at undersøge muligheden for, hvordan vi i Danmark kan bevæge os væk fra den udflytningspolitiske dagsorden, som generelt er herskende i Danmark, hvor udflytning af statslige arbejdspladser og opgaver kun er på dagsordenen, når der eksempelvis "skal lukkes kaserner, centraliseres opgaver, eller omfordeles aktiviteter mellem lokalområder" (Kristensen, Drejer, Halkier, 2013, 3). I dette scenarie kan den udflytningspolitiske dagsorden beskrives som en diskurs, der befinder sig på regionalt niveau og tager udgangspunkt i at 'det er synd for os, at der lukkes kaserner', eller 'det er synd for os, at naboregionen fik vores arbejdspladser'. Udflytning af statslige arbejdspladser bliver således en defensiv modreaktion med et kortsigtet perspektiv og et nul-sums spil, hvor regionerne er i konflikt med hindanden om placering af en konkret statslig arbejdsplads, eller stiller et krav om en kompensation for en lukning. Det vil være gavnligt for den balancerede regionale udvikling i Danmark, at vi kan bevæge os væk fra denne diskurs over i et andet offensivt, fremadrettet, nationalt langsigtet perspektiv, hvor fokus er på synergieffekter og plussumsspil. På denne måde bliver udflytning af statslige arbejdspladser og opgaver også en gevinst for Hovedstaden, hvor der bl.a. er trafikal trængsel og overophedning af boligmarkedet. Man kan illustrere disse to modsatte placeringer i et koordinatsystem med fire kvadranter.

Med andre ord bidrager nærværende rapport med en analyse af muligheden for regionerne aktivt og i samarbejde med hinanden kan påvirke den nationalpolitiske dagsorden omkring udflytning af statslige arbejdspladser og opgaver, således hele Danmark kommer i balance. Hvordan er det muligt at tegne pil(e) fra punktet i (lokal, defensiv) kvadranten til punktet i (national, offensiv) kvadranten? Vil pilen være lineær eller vil den være krum? Vil der evt. være flere pile, som illustrerer de forskellige regioners perspektiver eller er det muligt at finde en fælles retning? Disse spørgsmål søger rapporten at besvare ved konkret at analysere Region Nordjylland, Region Midtjylland og Regions Syddanmarks eksisterende strategier for og erfaringer med statslige arbejdspladser, deres forventede fremtidige strategier for at tiltrække statslige arbejdspladser og opgaver, samt hvordan de ser potentialer i et tværregionalt samarbejde omkring statslige arbejdspladser og opgaver i forlængelse af det eksisterende samarbejde om vækst og smart specialisering. Denne del af analysen bygger på interviews med centralt placerede embedsmænd i de tre Regioner.

Inden denne del af analysen præsenteres, vil næste kapitel tegne et aktuelt oversigtsbillede af de demografiske og socioøkonomiske udfordringer og udviklingspotentialer, som de tre regioner har. Denne viden vil danne rammen om indholdet og potentialet i et tværregionalt samarbejde omkring statslige arbejdspladser og opgaver til regionerne. Disse udfordringer og udviklingspotentialer spiller en vigtig rolle i at kunne finde rette placering af den statslige institution. De spiller også en rolle i forhold til at kunne tegne pil(e) i koordinatsystemet.

Til slut vil en opsamlende og konkluderende analyse lede frem til en række anbefalinger om mulige næste skridt. Hvordan kan man fremme en bevægelse fra den nuværende lokale, defensive udflytnings tradition til en egentlig langsigtet udflytnings strategi?

Regionernes udfordringer og potentialer – en oversigt

Dette kapitel vil tegne et demografisk og socioøkonomisk oversigtsbillede af de tre regioner samt identificere statslige arbejdspladser placeret i regionerne udenfor København. Dette er et aktuelt billede som viser udfordringer og udviklingspotentialerne. Dette billede kan bruges til fremadrettet at udpege områder, der kan styrkes, hvis en langsigtet strategi for statslige arbejdspladser og opgaver bliver udviklet i regionerne. Det kan også bruges til at frembringe fornuftige argumenter om konkrete statslige arbejdspladser og opgavers rette placeringer i regionerne. Men ikke mindst kan dette billede bruges til at understrege vigtigheden af at bevidst bruge statslige arbejdspladser og opgaver som et håndtag, der kan skrues på i regionale udviklingsstrategier såvel som på et nationalpolitisk niveau. Med andre ord bidrager dette billede til fremtidige overvejelser omkring *match* mellem den udflyttede institution og regionen eller kommunen, som den placeres i. Det kan potentielt også bidrage i diskussionen omkring *motiv* for udflytning af statslige arbejdspladser og opgaver. *Måden* hvorpå statslige arbejdspladser skal udflyttes på må nødvendigvis komme efter disse overvejelser.

Demografiske forhold

Ifølge Regional- og landdistriktspolitisk redegørelse for 2013 (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013, 12-3) er der siden 2007 sket en negativ udvikling i befolkningen i landdistrikterne (-3,0 %) og byområderne længere væk fra de større byer (-0,2 %). Modsat har de større byer set en befolkningstilvækst på 5,3 %. Dette bidrager til at skabe skæve forudsætninger for regional udvikling, idet de fleste landdistrikter er placeret udenfor hovedstadsområdet og især i Nord- og Vestjylland og på Sydsjælland og øerne. Vi ser altså en tendens til at folk flygter fra landdistrikterne til de større byer, hvilket får en negativ betydning bl.a. for muligheden for at skaffe kvalificeret arbejdskraft i disse områder på sigt.

Tabel 1.1. Befolkning 1. januar 2013 og udvikling fra 2007-13

	Antal	Andel (pct.)	Ændring i pct.
Byområder i eller tæt på de største byer	3.313.491	59,1	5,3
Byområder længere væk fra de største byer	759.210	13,6	-0,2
Landdistrikter tæt på de største byer	711.101	12,7	2,1
Landdistrikter længere væk fra de største byer	801.352	14,3	-3,0
Småøer	4.329	0,1	-9,5
Hele landet	5.602.628	100	2,9

Kilde: Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013, 12

Denne udfordring bliver kun tydeliggjort af, at man finder en overrepræsentation af ældre borgere i landdistrikterne og en gennemsnitlig fordeling af borgere fordelt på alder i og omkring de større byer (ibid., 14). Denne tendens er også genkendelig i en rapport udarbejdet af konsulentfirmaet Implement for de nordjyske kommuner i 2014, hvori det økonomiske udfordringsbillede for kommunerne i Region Nordjylland tegnes. Analysen bygger på en fremskrivning af demografien i forhold til kommunernes økonomi. Det ses tydeligt, at der forudses en befolkningsnedgang i Nordjylland frem mod 2020 samt at den ældre del af befolkningen udenfor den erhvervsaktive alder vil stige med 17 % og befolkningen i den erhvervsaktive alder vil falde med 8 % (Implement Consulting Group, 2014, 6). Dette vil give kommunerne en anderledes økonomisk udfordring i forhold til balancen mellem indtægter fra skatter og udgifter til ældrebyrden. Men det vil også give virksomhederne i regionerne en udfordring mht. at kunne skaffe kvalificeret arbejdskraft i fremtiden.

I Den Regionale Udviklingsplan for Region Midtjylland præsenteres samme udfordring: der vil ske en stigning i antallet af ældre i Region Midtjylland og befolkningsvæksten vil ske primært i de østlige og sydlige egne af regionen. Modsat vil der være stagnation eller befolkningstilbagegang i den nordlige og vestlige egne (Region Midtjylland, 2012, 5). Med andre ord forventes der en fortsat skæv befolkningsudvikling i Region Midtjylland, hvor væksten vil være centreret omkring Århus (Vækstforum Region Midtjylland, 2010, 4).

Region Syddanmark forudser lignende negative tendenser. Frem til 2013 har der været et langsomt stigende befolkningstal i Region Syddanmark og dette forventes at falde i dele af Regionen fremover. Det forventes at arbejdsstyrken vil falde ca. 4 % svarende til over 27.000 personer frem mod 2021. Det er kun Odense som forventes at have fremgang, hvorimod den negative udvikling især ses på øerne (Langeland, Ærø og Fanø) samt i Tønder og Aabenraa kommuner (Vækstforum Region Syddanmark, 2007, 4 og Beskæftigelsesregion Syddanmark, 2012, 19).

Socioøkonomiske forhold

I dette afsnit beskrives udfordringer og udviklingspotentialer inden for tre variable ud over placering af statslige arbejdspladser i Danmark: uddannelse, beskæftigelse og erhvervsstruktur.

Uddannelse

En lignende tendens hvor den positive udvikling trækker hen imod de større byer er målt på uddannelsesniveau blandt de erhvervsaktive. Den største andel af folk med en videregående uddannelse (29,7 %) findes også i og tæt på en større by. Derimod findes der langt færre i landdistrikterne med en videregående uddannelse (18,3 %); dette er et tal der er lavere end landsgennemsnittet på 25,5 %. Derimod findes der en stor gruppe af folk med en erhvervsfaglig uddannelse. Ifølge økonomisk teori er dette en forventelig udvikling: folk flytter fra regioner med lav beskæftigelse og lave lønninger til områder med høj økonomisk vækst. Hermed følger også et større udbud af jobs. Især for højtuddannede er vækstregionerne attraktive (Tunali, 2000).

Tabel 1.2. Befolkningens (16-64 årige 1. januar 2012) fordeling (pct.) på højest fuldførte uddannelse

	Grundskole	Gymnasial	Erhvervsuddannelse	Videregående	Andet/ukendt
Byområder i eller tæt på de største byer	26,4	11,6	26,6	29,7	5,5
Byområder længere væk fra de største byer	34,0	6,0	35,5	20,8	3,7
Landdistrikter tæt på de største byer	30,6	4,8	38,8	22,8	3,0
Landdistrikter længere væk fra de største byer	34,4	4,2	40,0	18,3	3,2
Småøer	31,3	4,8	35,1	25,2	3,6
Hele landet	30,4	8,8	30,5	25,5	4,7

Kilde: Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013, 15

Geografisk ses der også en skævvridning i forhold til uddannelsesniveau mellem landdistrikterne og de større byer, hvor især København og Århus trækker de højtuddannede (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013, 15).

Dette billede forstærkes, når vi kigger nærmere på fordelingen på uddannelsesniveau i de tre regioner. I Nordjylland har Aalborg regionens højeste andel af borgere med lang videregående uddannelse (8 %), hvorimod f.eks. Thy, Mors og Vendsyssel ligger på kun 3 % (Region Nordjylland, 2012, 6-7). En flytteanalyse (Vækstforum Nordjylland, 2009, 5) viser, at nettoaflytningen fra Nordjylland i 2009 er på -2.864 personer. Nettoaflytningen er beregnet på forskellen mellem de som flytter fra regionen og de, som flytter til regionen. Det viser sig at det især er unge dimittender med højt uddannelsesniveau, som flytter fra regionen for at finde deres første job. Modsvarende har tilflytterne ikke tilsvarende høje uddannelsesniveau (Region Nordjylland, 2012, 12). Der opstår en skæv fordeling på uddannelse i dette flyttemønster. Med andre ord mister Nordjylland højt kvalificeret arbejdskraft i bytte for et lavere uddannelsesniveau. Det er således blevet en udfordring for Nordjylland at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft. Et studie af Aalborg Universitets betydning for Region Nordjylland (Drejer, Holm, Nielsen, 2014, 4-5) viser at 29 % af dimittender fra Aalborg Universitet flytter fra regionen efter endt uddannelse. Det konkluderes også, at "[f]raflytningen af dimittender hænger i høj grad sammen med størrelsen på det regionale arbejdsmarked for højtuddannede" (Drejer, Holm, Nielsen, 2014, 6). Dette vil blive et selvforstærkende problem på sigt, hvor vækstvirksomhederne får mere og mere brug for kvalificeret arbejdskraft, som således ikke er til stede i regionen (Region Nordjylland Vækstforum,

2010, 6). Samme negative tendens sås i Region Syddanmark, hvor nettoaflytningen var på -3287 i 2010 (OECD, 2012,53)

Selvom Region Midtjylland er modtager af nogle af de dimittender med lange videregående uddannelser, som flytter fra Region Nordjylland, er der i Region Midtjylland fokus på at fremtidens arbejdsmarked efterspørger et stigende antal medarbejdere med lange videregående uddannelser. Hvis virksomheder skal kunne begå sig i fremtidens globale konkurrence, er viden et vigtigt parameter. Heraf følger en stigende efterspørgsel på højt specialiseret arbejdskraft samtidig med at efterspørgslen på lavt uddannet arbejdskraft falder (Vækstforum Region Midtjylland, 2010, 21).

Faktisk påpeges det både i Region Syddanmarks Regionale Udviklingsplan for 2012-15 (Region Syddanmark, 2011, 13) og i en analyse af Syddanmarks unge som nøglen til fremtidens vækst i regionen (Region Syddanmark, Magasin no. 07), at uddannelsesniveaue i Region Syddanmark ikke er godt nok. For få gennemfører en ungdomsuddannelse, erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse. De der så får en uddannelse – især de med lange videregående uddannelser – flygter fra regionen. Der er bekymring om denne såkaldte 'hjerneflugt'. Dette ses tydeligt i statistikken over, hvor mange der som ansat i den private sektor har en lang videregående uddannelse. I 2005 var andelen kun på 2,6 % i forhold til 6,8 % på landsplan (Vækstforum Region Syddanmark, 2007, 39). Positivt er det dog, at Syddansk Universitet har mange decentrale placeringer, hvilket medvirker til at skaffe medarbejdere med videregående uddannelser til virksomhederne i regionen (Vækstforum Region Syddanmark, 2007, 37).

Beskæftigelse

Når man tager et blik på hvordan beskæftigelsessituationen ser ud fordelt over Danmarkskortet, ser man lidt overraskende modsatte udvikling, hvor ledigheden er højest i og omkring de større byer (henholdsvis 6,1 % og 6,7 %). Dette kan muligvis forklares ved, at den store tilflytning fra land til by gør at arbejdsmarkedene i de større byer ikke kan følge med tilførslen af arbejdskraft. Især ses det, at mange unge mennesker flytter fra land til by, som medfører at ledigheden her holdes nede (Helle Harbo Holm, 2011). Derforuden bor der flest ældre i landdistrikterne (Danmarks Statistik, 2011). Mest i øjnefaldende er det dog i fordelingen på Regioner: i den nordvestligste del af Jylland er der sket en særlig stor tilbagegang i beskæftigelsen. Et lignende billede tegner sig i det sydligste Jylland og på Fyn og nogle af de små øer (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013, 16-18). I Region Midtjylland forventes det ikke, at arbejdsstyrken vil falde frem mod 2020, men at der vil være flere udenfor arbejdsstyrken, der skal forsynes (Vækstforum Region Midtjylland, 2010, 12). I Region Syddanmark har forholdet mellem arbejdsstyrke og antal arbejdspladser haft en jævn fordeling, hvor kun Fyn skiller sig negativt ud. Der forventes derimod en stigning i beskæftigelsen på 14.500 personer fra 2011 til 2021, hvor det primært vil være indenfor bygge-/anlæg og privat service at beskæftigelsen vil stige (Beskæftigelsesregion Syddanmark, 2012, 10 og 18).

Erhvervsstruktur

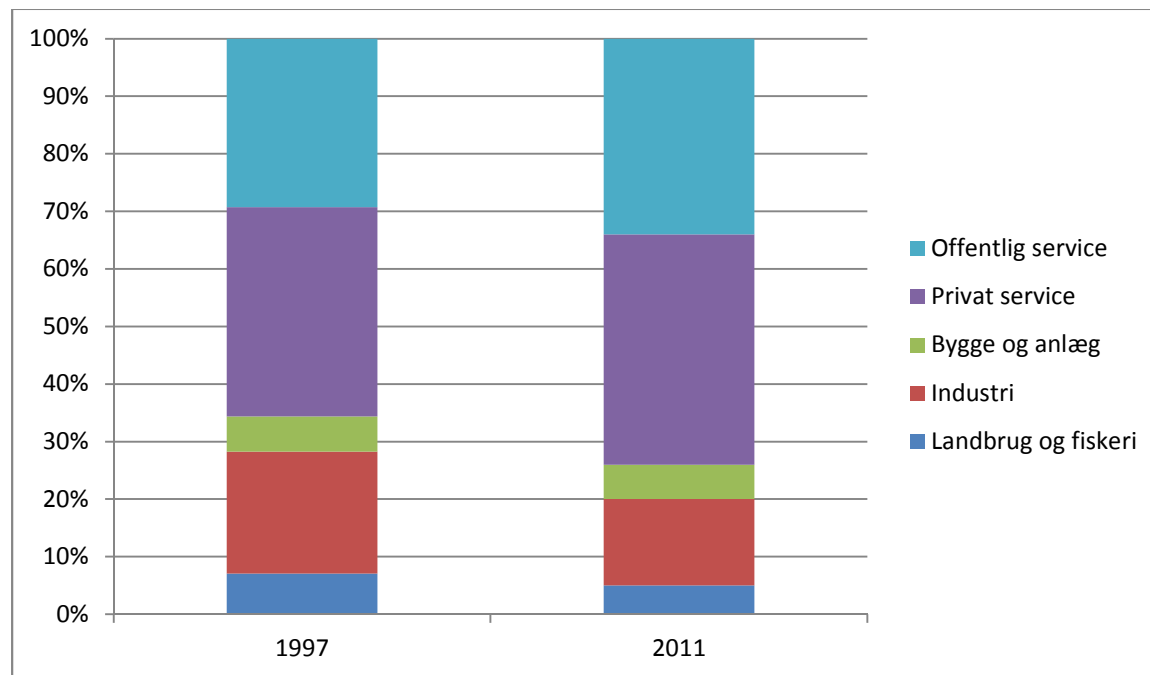
På landsplan er næsten halvdelen af befolkningen i den erhvervsaktive alder beskæftiget indenfor serviceerhverv. Den næststørste gruppe er offentlig administration, undervisning og sundhed, som svarer til cirka en tredjedel af de beskæftigede. Denne gruppe udgør den største andel i og omkring de

større byer, hvor bl.a. uddannelsesinstitutionerne oftest er placeret. Andelen af beskæftigede inden for primære erhverv er størst i landdistrikterne, hvor bygge- og anlægsbranchen og industrierhvervene udgør det største andel (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013, 19-20). Nedenfor findes en mere præcis oversigt over fordelingen på regionsniveau og de styrker og udviklingspotentialer, der ligger heri for hver enkelt region.

Region Nordjylland

I Region Nordjylland er offentlig og privat service (handel og transport, information og kommunikation, finansiering og forsikring, ejendomshandel og udlejning, erhvervsservice, kultur, fritid og anden service) primærerhvervene, som det ses af nedenstående figur.

Figur 1.3. Erhvervsstrukturen i Region Nordjylland

Kilde: Region Nordjylland, 2011, 9

En af Nordjyllands styrker er de stærke erhvervsklynger, som befinder sig i regionen: IKT og medico- og sundhedsklyngerne. IKT klyngen har eksisteret i en del år. Den er forbundet med opkomsten og udviklingen af den trådløse kommunikation samt fremstillingen af elektronik og IT-udstyr (FremKom, 2008, 7). Klyngen har udviklet sig fra at beskæftige sig med mobilteknologi til at gå over i software og derefter brede sig til en masse brancher. Nu er det en tværgående kompetence som også bruges indenfor andre brancher (f.eks. sundhedsteknologi, skibsfart og andet). Inden for IKT klyngen findes der forskellige netværk såsom BrainsBusiness, som er et offentlig/privat netværk, der støtter IKT klyngen; BioMed Community, som er et biovidenskabsnetværk, som støtter arbejdet med sundhedsteknologi; og EIR, som er baseret på Aalborg Universitet, og skaber et link mellem forskning indenfor

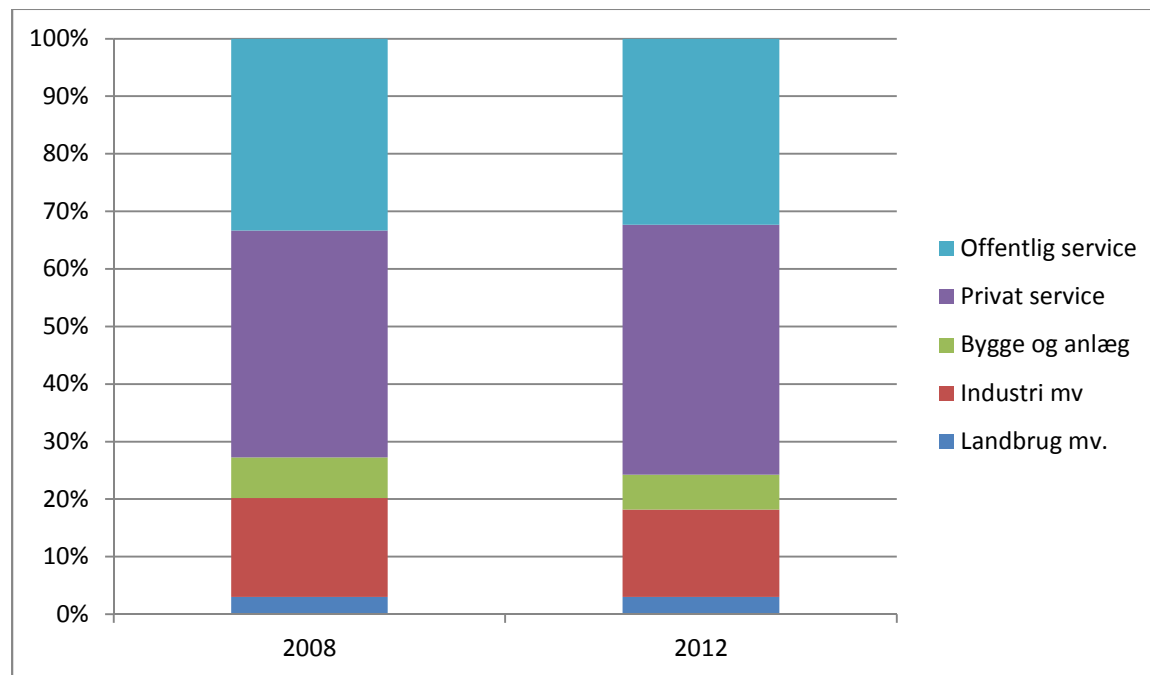
sundhedsvidenskab og -teknologi og anvendelsen i industrien, sundhedssektoren, offentlige institutioner og patienter (interview, Frederik Rottbøll, Region Nordjylland). I Region Nordjyllands erhvervsudviklingsstrategi understreges det, at Regionen vil satse på klyngebildning, videreudvikling af de eksisterende klynger og etablering af nye. Dette ses især inden for byggeri, fødevarer, IKT, sundhed og det maritime område (Region Nordjylland Vækstforum, 2010, 11).

Dette afspejles i de stærke samarbejder inden for fødevarerområdet, offshore- og vindmølleindustrien, den maritime sektor og det arktiske område, som har udviklingspotentialer, samt er fremhævet i Vækstforum Nordjyllands vækstpartnerskabsaftale med regeringen (Regeringen, 2013a, 2-5). Indenfor vindmølleindustrien og offshore findes Martec og HubNorth, som henholdsvis er en selvejende institution under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelse og et netværk med profilering indenfor vindenergi (interview, Frederik Rottbøll, Region Nordjylland). Det er også en styrke for virksomhederne i regionen, at der er en lang tradition for at samarbejde med Aalborg Universitet, hvilket bidrager til viden- og produktudvikling i virksomhederne (Region Nordjylland Vækstforum, 2010, 8).

Region Midtjylland

Ligesom i Region Nordjylland, fordeler erhvervsstrukturen i Region Midtjylland over offentlig og privat servicesektorer som primærerhverv, som det ses i nedenstående figur.

Figur 1.4. Erhvervsstrukturen i Region Midtjylland

Kilde: Region Midtjylland, 2013 og Vækstforum Region Midtjylland, 2010

På trods af at industrien kun udgør ca. 15 % af erhvervsstrukturen i Region Midtjylland, har den stor betydning idet den står for mere end to tredjedele af Region Midtjyllands eksport. Industrien er også vigtig for udviklingen indenfor andre sektorer såsom servicesektoren (Vækstforum Region Midtjylland, 2010, 4).

I forlængelse af fordelingen af erhvervsstrukturen i Region Midtjylland, har Vækstforum formuleret en strategi for den samlede vækst i Regionen, som er baseret på særlige strategiske indsatser på energi og miljø, fødevarer og velfærdsinnovation samt turisme områderne. En sådan fokuseret indsats vil samlet bidrage til midtjysk vækst og velfærd. Det er indenfor netop disse erhvervsområder regionen har sine styrkepunkter. Turisme fremhæves som et forretningsområde, der endnu ikke har været udnyttet fuldt i Region Midtjylland, men som har et internationalt marked med store potentialer.

Midtjyske virksomheder står for 67 % af den danske industrieksport inden for energi og miljøområdet. Med et særligt fokus på energi og miljøområdet, vil udviklingsinitiativer smitte af på hele regionen, idet virksomheder, vidensinstitutioner og andre aktører indenfor området er bredt forankret på tværs af regionen. Herved genereres der også vækst i regionens yderområder.

Ligeledes er fødevareområdet, hvor industrieksporten er på 55 % af den samlede danske, et område med stort potentiale for udvikling. Der er nedsat et konsortium, der skal gennemføre indsatsen for at øge værdiskabelsen inden for fødevareproduktion, hvor Agro Business Park i Viborg Kommune står i spidsen. Der findes et fødevarenetværk, FoodNetwork, som er et innovationsnetværk. Aktørerne i disse netværk er alle placeret omkring Århusområdet. Der er ligeledes etableret fødevarenetværk på tværs af kommunerne i regionen indenfor f.eks. fiskeri. Og der arbejdes på at skabe et landsdækkende kompetencecenter for fiskeriets uddannelser med udgangspunkt i Fiskeriskolen i Thyborøn. Man har arbejdet med at etablere en samling af produktion, kompetencer, viden og erfaring, som kan give mulighed for synergieffekter og samarbejdsrelationer indenfor fødevareerhvervet. Der er således potentialer for etableringen af en fødevareklynge i Region Midtjylland.

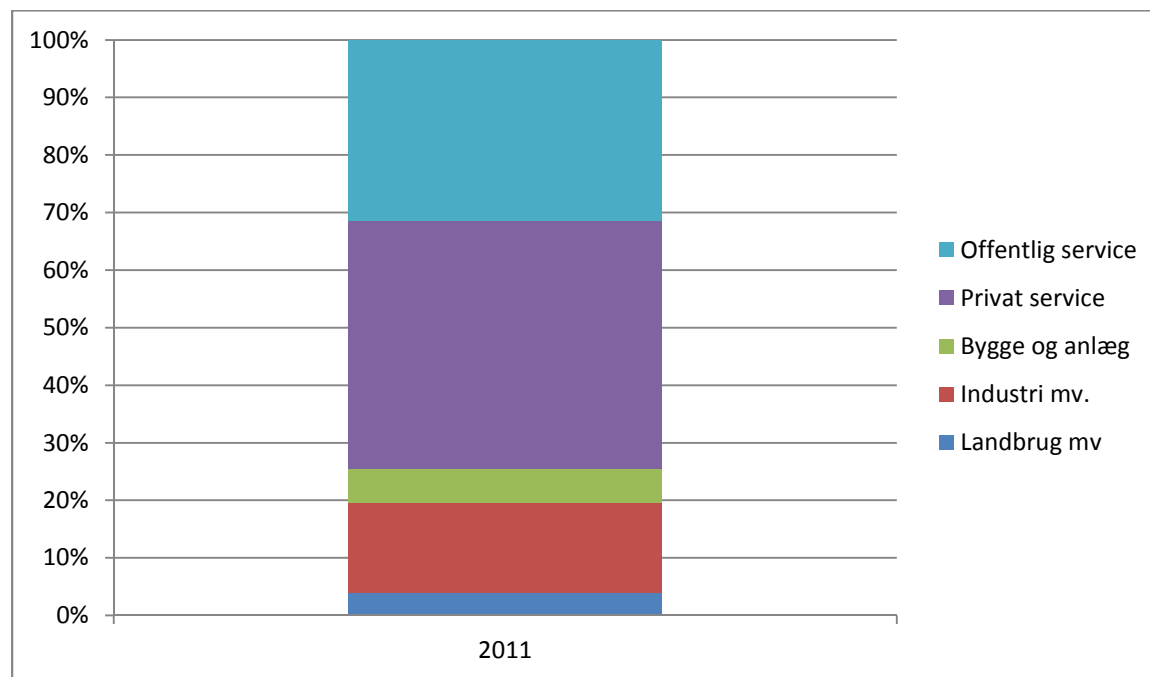
Velfærdinnovation er et område, som har store udviklingsmuligheder i takt med at den ældre del af befolkningen bliver større og at befolkningen samtidig bliver ældre. I Århus kommune er der etableret to platforme, CareTech og MedTech Innovation Center (MTIC), som skal fremme henholdsvis nyudvikling inden for sundheds-it og kommercialisering af sundhedsinvesteringer (Vækstforum Region Midtjylland, 2010, 13-7 og 25 og Regeringen, 2013b, 2).

Region Syddanmark

Region Syddanmark er præget af den historie, der ligger forud for Strukturreformen, hvor flere amter blev lagt sammen til én region. Dette er sket i Syddanmark og medfører naturligvis, at regionen har forskellige styrker og udfordringer i forhold til geografien. Derfor er den regionale udviklingsplan for 2012-15 bygget op omkring udviklingen af fire geografiske områder inden for regionen: Sydvestjylland, Sønderjylland, Trekantsområdet og Fyn, som hver især har styrkepositioner og svagheder. Det pointeres dog, at vækst og udvikling i et område samtidig skal bidrage til udvikling i de andre områder, så regionen samlet vækster (Region Syddanmark, 2011, 3 og 7).

Ligesom i de to andre Regioner, præges Region Syddanmarks erhvervsstruktur af den offentlige sektor, som udgør ca. en tredjedel. Og industrien og bygge/anlægssektoren udgør tilsammen godt en femtedel af branchefordelingen. Generelt er erhvervsstrukturen i Region Syddanmark præget af små og mellemstore virksomheder indenfor byggeri, fødevarer, medico/sundhed og transport. Regionens virksomheder har især specialiseret sig indenfor mekatronik, fødevare-, turisme-, offshore-, energi- og miljøområderne (Vækstforum Region Syddanmark, 2007, 4).

Figur 1.5. Erhvervsstrukturen i Region Syddanmark

Kilde: Beskæftigelsesregion Syddanmark, 2012, 3

I Sydvestjylland, i og omkring Esbjerg er styrkepositionen indenfor energi- og offshore, hvor offshore-klyngen Offshoreenergy har base. Denne klynge repræsenterer hele offshore værdikæden og understøtter således Lindø Offshore Renewable Center, som arbejder for at blive et internationalt testcenter for vindteknologi. Ligeledes findes Lean Energy Cluster, som repræsenterer virksomheder, der arbejder indenfor energieffektivisering, intelligente energisystemer og dele af grøn energiproduktion. Udfordringen for disse klynger er fortsat at kunne tiltrække kvalificeret arbejdskraft samt adgang til forskning og udvikling (Regeringen, 2013c, 4-5).

Trekantsområdet har også en meget stærk industri især indenfor design og kreative erhverv. Det ønskes, at der sættes større fokus på udviklingspotentialer i disse erhverv i Danmark, og Region Syddanmark er med i ansøgningen om at blive vært for den internationale designbegivenhed World Design Capital. Der findes endnu ingen erhvervsklynger på dette område i området, men der arbejdes henimod et styrket

partnerskab mellem Designskolen i Kolding og Syddansk Universitet for designanvendelse i virksomheder under overskriften Design2Innovate, således designrevet innovation kan bidrage til at styrke virksomhedernes konkurrenceevne (Regeringen, 2013c, 5-6).

På Fyn er den offentlige sektor den største med Syddansk Universitets og Odense Sygehus' placering i Odense medvirkende til, at der er et velfærdsteknologisk fyrtårn forankret her. For eksempel er erhvervsklyngen Welfare Tech placeret her sammen med andre partnerskaber og konsortier indenfor velfærdsteknologi såsom innovationspartnerskabet UNIK, Healthcare DENMARK og Syddansk Sundhedsinnovation blot for at nævne nogle få. Disse giver gode rammer for virksomhederne i området, som samlet vil bidrage til udviklingen af sundhedsvæsenet både i regionen og hele Danmark. Det forventes endvidere, at der i nærmeste fremtid skal etableres et internationalt teknologisk testbed for velfærdsinnovation og et Knowledge and Innovation Community for sund levevis og aktiv aldring i området (Region Syddanmark, 2012, 27-33 og Regeringen, 2013c, 2-3).

Det er også inden for disse prioriterede indsatsområder, Vækstforum Region Syddanmark ser potentialer i videreudviklingen af eksisterende klynger; "der skal satsets på fyrtårne frem for mange vejreflekser" (Vækstforum Region Syddanmark, 2007, 8).

Udviklingen af disse klyngeområder skal inspirere udvikling af lignende klynger indenfor potentielle væksterhverv som fødevarerhvervet, energiteknologi, robotteknologi og IT. Udfordringen for Regionen er dog, at på trods af at virksomhederne har udviklet et klyngeamarbejde inden for disse erhverv, mangler der forsknings- og vidensinstitutioner til at understøtte klynger (Vækstforum Region Syddanmark, 2007, 18). Det Sunde Liv er et af disse områder. Det Sunde Liv som forretningsområde er omdrejningspunkt for en ny erhvervs- og kompetenceklynge, som har fokus på services og produkter, som spænder fra idræt og wellness til sunde fødevarer, sundhedsfremme og forebyggelse, behandling og rehabilitering og lignende aktiviteter der har betydning for sundhed, helse og livskvalitet. Der er tæt samarbejde med Syddansk Universitet og Odense Universitetshospital. Dog mangler der stadig en kritisk masse af medico-virksomheder og kommercielle udbydere and sundhedsydelser. En anden udfordring er at medico-virksomhederne har svært ved at tiltrække kvalificeret arbejdskraft i regionen (Vækstforum Region Syddanmark, 2007, 29-30).

I den regionale udviklingsplan konstaterer Region Syddanmark, at der i årene op til 2012 har været lav vækst i regionen; faktisk har væksten i regionen været den lavest blandt regionerne i Danmark frem til 2009 (Region Syddanmark, 2011, 5). Denne udfordring skal imødekommes f.eks. ved, at der etableres flere offentlig-private partnerskaber som forudsætning for udviklingen af erhvervsstrukturen og især klyngerne i Regionen. Når dette sker, vil man kunne "skabe nye løsninger på et højere niveau" (Vækstforum Region Syddanmark, 2007, 7) og dermed skabe vækst i Regionen.

Statslige arbejdspladser

Som nævnt i den regional- og landdistriktpolitiske redegørelse (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013), har statslige arbejdspladser betydning for udvikling og vækst i det område, det er placeret i. Det argumenteres også, at statslige arbejdspladser oftest finder placering i de større byer ud fra en række placeringsovervejelser såsom områdets beskæftigelse og økonomi, muligheden for at

skaffe kvalificeret arbejdskraft, adgang til daglige samarbejdspartnere og andre økonomiske hensyn. På trods af placering i og omkring de større byer vil områder som ligger i byens nærhed også have gavn af denne.

I nedenstående tabel ses fordelingen af statslige arbejdspladser på tværs af de fem regioner samt udviklingen af statslige arbejdspladser fra 2008-13.

Tabel 1.6. Fordeling af statslige arbejdspladser (årsværk) i regionerne

	2008	2012	2013	Andel 2013 pct.	Ændring pct. fra 2008 til 2013	Statslig andel af den samlede beskæftigelse i pct.
Region Hovedstaden	77.384	79.648	80.893	43,6	4,3	8,8
Region Sjælland	19.286	19.376	19.451	10,5	0,8	6,2
Region Syddanmark	30.287	30.710	30.797	16,6	1,7	5,6
Region Midtjylland	34.132	36.154	36.742	19,8	7,1	6,1
Region Nordjylland	16.792	17.963	17.527	9,5	4,2	6,5
Hele landet	177.881	183.851	185.410	100	4,1	7,0

Kilde: Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013, 22, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2014, 21 og Danmarks Statistik, RASA11

Som det ses er godt 43 % af de statslige arbejdspladser placeret i Københavnsområdet, hvilket er en betydelig andel. Dette peger mod en tydeliggørelse af skævvridningen af den regionale balance i Danmark. Det er ikke helt i tråd med argumenter om, at der er balance, eksempelvis i Carsten Hansens tale under behandlingen af forslaget til folketingsbeslutning om retningslinjer for omkostningstjek i statslige institutioner (Hansen, 2014), hvor han argumenterer for, at halvdelen af de statslige arbejdspladser er placeret udenfor Hovedstaden. Det kan argumenteres, at for at forstå hele sandheden om den balancerede regionale udvikling, er man nødt til at kigge nærmere på hvilke typer arbejdspladser, der er placeret hvor. Forskningen og erfaringerne fra sammenlignelige lande viser, at det nemlig ikke er helt ligegyldigt for den regionale udvikling, om der er tale om arbejdspladser med universitets- eller erhvervsuddannede medarbejdere (Kristensen, Drejer, Halkier, 2013). Der ses en nemlig en tendens til at statslige (højkompetence) arbejdspladser på styrelsesniveau primært er placeret i hovedstadsområdet, hvilket ikke kan ses af ovenstående tal. Men statslige arbejdspladser dækker også over uddannelsesinstitutioner, forsvarsarbejdspladser og lign. som alle tæller med i statistikken. F.eks. var forsvarrets antal beskæftigede fordelt henholdsvis 5,64 % (Region Hovedstaden), 14,04 % (Region Sjælland), 10,06 % (Region Syddanmark), 10,84 % (Region Midtjylland) og 22,26 % (Region Nordjylland) i 2010 (Forsvarskommandoen, 2012). Det er dog ikke ambitionen med denne rapport at gå dybere bag

disse udregninger for at afdække hvad 'statslige arbejdspladser' i ovenstående udregninger dækker over. Men ikke desto mindre er det et vigtigt parameter, som kan have stor betydning for potentialerne i udflytning af konkrete statslige arbejdspladser og opgaver i Danmark i fremtiden. Og det er et vigtigt parameter i diskussionen om, hvor de statslige arbejdspladser og opgaver har sin rette placering i forhold til de udviklingspotentialer der findes i regionerne jf. de udpegede styrkepositioner hver region har. Og dermed også vigtigt for den synergi og vækst de statslige arbejdspladser og opgaver kan bidrage til i regionerne uden for København. Derved kan man bedre tale om et Danmark i balance. Følgende kapitel vil tage udgangspunkt i disse styrkepositioner og udviklingspotentialer i forhold til muligheden for et tværregionalt samarbejde om udflytningsstrategier i den regionale udvikling.

Tværregionalt samarbejde om statslige arbejdspladser

Nærværende kapitel vil med det demografiske og socioøkonomiske udfordrings- og udviklingsbillede i de tre regioner in mente analysere potentialerne i et tværregionalt samarbejde om udvikling af strategier for tiltrækning og fastholdelse af statslige arbejdspladser og opgaver som en del af den regionale udviklingsstrategi. Udgangspunktet var, at det eksisterende tværregionale vækstsamarbejde mellem Region Syddanmark, Region Midtjylland og Region Nordjylland skulle danne inspiration og ramme om muligheden for en fælles formuleret strategi for statslige arbejdspladser og opgaver i de tre regioner. Men det har desværre vist sig, at Region Syddanmark ikke har haft lyst til at deltage i de interviews, der ligger til grund for denne analyse. Derfor vil følgende analyse begrænse sig til de oplysninger, som interviews i Region Midtjylland og Region Nordjylland har frembragt.

På trods af manglende deltagelse fra Region Syddanmark er der ingen grund til at skyde et tværregionalt samarbejde ned, førend det overhovedet er kommet i gang. Nedenstående analyse vil derfor med udgangspunkt i de to interviews fra Region Nordjylland og Region Midtjylland undersøge hvilke potentialer, der er for et tværregionalt samarbejde i fremtiden.

Baseret på formulerede strategier i bl.a. Region Midtjyllands erhvervsudviklingsstrategi omkring samarbejder på tværs af regioner, er der allerede her et grundlag for et samarbejde omkring statslige arbejdspladser, som kan bygges videre på. Vækstforum for Region Midtjylland skriver: "... vil vi tage initiativ til samarbejde på tværs af regioner på områder, hvor vi har sammenfaldende interesser og kan opnå synergi ved at kombinere interesser." (Vækstforum Region Midtjylland, 2010, 13) Ligeledes er der i Region Nordjylland ønske om at lave samarbejder på tværs af regionerne, der hvor det giver mening (interview, Henning Christensen, Region Nordjylland).

Som udgangspunkt ser dette meget lovende ud; at de to regioner gerne vil samarbejde med hinanden. Men når der kigges bag facaden, tegner der sig et billede af to forskellige virkelighedsopfattelser, som antageligt har udgangspunkt i de to forskellige tilgange til de Regionale Udviklingsplaner baseret på de forskellige geografiske, demografiske og socioøkonomiske udfordringer de to regioner har.

Ingen af de to (tre) regioner har en formuleret strategi for tiltrækning og fastholdelse af statslige arbejdspladser og opgaver, selvom Region Nordjylland har en strategi for udvikling af Aalborg Universitet i erhvervsstrategien. Aalborg Universitet er en statslig arbejdsplads, og som sådan udgør strategien en implicit strategi om fastholdelse og tiltrækning af arbejdskraft hertil. Lignende strategier og initiativer findes der til støtte og udvikling af erhvervsskolerne i regionen. Regionen anderkender uddannelsesinstitutionernes centrale rolle i den regionale erhvervsudvikling, men der henvises til funktionerne frem for blot 'arbejdspladser' (interview, Henning Christensen, Region Nordjylland). Ligeledes har Region Midtjylland strategier om tiltrækning og fastholdelse af *udenlandsk* arbejdskraft, fordi der i regionen er områder, der er mangel på arbejdskraft herunder også på Århus Universitet (interview, Bent Mikkelsen og Lars Vildbrad, Region Midtjylland).

I forhold til at mødes om en fælles strategi for statslige arbejdspladser og opgaver har de to regioner forskellige udgangspunkter, som danner rammen om diskussionen. Som start har de forskellige tilgange til begrebet 'statslige arbejdspladser'. I Region Nordjylland er man meget bevidst om, at man er nødt til

at argumentere meget strategisk for nogle bestemte statslige arbejdspladser, opgaver eller investeringer, der kan bidrage til at understøtte nogle naturlige styrkepositioner regionerne har, hvis dette samarbejde skal have en langsigtet politisk effekt. På nuværende tidspunkt er strategier for statslige arbejdspladser stadig meget tidligt i deres liv. Som sådan er det blot på konceptstadiet. For at det kan bevæge sig over på et egentlig strategistadie, hvor alle regioner er involveret og samarbejder på tværs, skal der laves et strukturoplæg (interview, Henning Christensen, Region Nordjylland). Basis for dette strukturoplæg må være en fælles forståelse af konceptet 'statslig arbejdsplads'.

I Region Midtjylland (interview, Bent Mikkelsen og Lars Vildbrad, Region Midtjylland) anser man det meget snævert at tale om 'statslige arbejdspladser', hvorimod man bør tale om 'offentlige arbejdspladser'. Argumentet er, at det hele handler om konteringsteknik; at man bør kigge bag tallene for statslige arbejdspladser. Hvis man accepterer præmissen om at statslige arbejdspladser dækker over offentlige arbejdspladser, vil det tegne et helt andet billede i forhold til fordelingen af antal offentlige arbejdspladser og disses indflydelse på regional udvikling. For det første, er den regionale effekt givetvis ikke den samme, når der tales om offentlige arbejdspladser frem for statslige arbejdspladser. For det andet er der måske ikke længere et billede af en skævvridning i fordelingen af offentlige arbejdspladser og derfor ikke nogen grund til at sætte problematikken på dagsordenen. Dette er især fordi, der i Danmark er en jævn fordeling af den lokale og regionale velfærdsservice, som udgør en stor andel af den statslige beskæftigelse. Derfor er det vigtigt at skelne mellem den andel, som velfærdssystemet og den øvrige offentlige andel udgør og den 'ekstra' andel, som statslige og nationale opgaver udgør. Med andre ord er det særligt interessant at kigge på de placeringer, som disse særlige statslige arbejdspladser og opgaver har eller skal have i forhold til kvalitative effekter i regionerne. Hvis man derimod accepterer en del af denne præmis, og meget firkantet sætter lighedstegn mellem offentlige arbejdspladser og statslige arbejdspladser har begge regioner samme udgangspunkt om, at man ikke skal bruge denne dagsorden til at klynke sig til flere statslige arbejdspladser. Med andre ord støtter de begge op om at komme væk fra den defensive tankegang, der er herskende i regionerne som beskrevet i indledningen og illustreret i koordinatsystemet s. 4. Der er enighed om at argumentet skal være baseret på en win-win situation, hvor visse statslige arbejdspladser bedst drives fra andre placeringer end dem de har nu (interview, Bent Mikkelsen og Lars Vildbrad, Region Midtjylland og Henning Christensen, Region Nordjylland). Eksempelvis har placering af betalingscentre i kommunerne ikke bidraget til positiv synergi, men blot skabt arbejdspladser. Henning Christensen giver et eksempel på hvor det er en win-win situation:

"...at flytte forsknings- og udviklingsarbejdspladser fra København til Hirtshals til Nordsøcentret og lave et center der er tæt forbundet med det miljø, de skal betjene, det er noget af det der giver rigtig god mening." (interview, Henning Christensen, Region Nordjylland)

Ligeledes argumenterer Lars Vildbrad (interview), at det er vigtigt for Regionerne at "få hovedstaden til at forstå, at en række af den økonomi, der er i samfundet, bliver genereret i Vestdanmark." Dette suppleres af Bent Mikkelsen (interview): "det er ud fra rationelle driftsmæssige, optimeringsmæssige strategier man skal snakke og ikke ud fra, at det kunne være dejligt at Landsarkivet lå i Smørum Nedre".

Henning Christensen (interview) supplerer, at det er vigtigt, at man i Regionerne kan argumentere strategisk for, at nogle konkrete statslige arbejdspladser skal placeres et konkret sted, hvor de bidrager til at understøtte nogle naturlige styrkepositioner i regionen, som giver ekstra vækst og synergi. Det er ikke nødvendigvis i metropolerne. Der er naturligvis en anerkendelse i Regionerne om, at det ikke er alt, der i spil til alternativ placering, og at mange statslige arbejdspladser har sin naturlige placering i København (interview Bent Mikkelsen, Lars Vildbrad, Region Midtjylland og Henning Christensen, Region Nordjylland).

På trods af at begge regioner har den positive tilgang til at dagsordenen skal flyttes fra en defensiv tilgang til en mere offensiv win-win, plussums-strategi, tilføjes der i Region Midtjylland en anerkendelse af, at det skal være hovedstaden (og Århus), der skal drive udviklingen i Danmark, hvilket er et vigtigt MEN for hensigten om en balanceret regional udvikling og en langsigtet strategi for statslige arbejdspladser. Ifølge Lars Vildbrad (interview) er det også den strategi, der følges i Region Midtjylland: at det der Århus, der trækker udviklingen, og når det går godt i Århus, smitter det af på resten af regionen. Denne tilgang er man i Region Nordjylland derimod ikke enig i:

"Det er en anden diskussion end metropoler, der betyder meget for udviklingen af de andre områder. Den virkning du får den modsatte vej, er mindst lige så stor for samfundet, som hvis du placerer det i København." (interview, Henning Christensen, Region Nordjylland)

Ud fra den tankegang skal alting placeres i København, og så skal det resterende Danmark bare vente på, at effekten spreder sig. Dette er langt fra en win-win situation for Danmark. Det handler om placering af statslige arbejdspladser og opgaver, der hvor de har størst mulig gennemslagskraft, og hvor nærhed og kontakt til miljøet betyder noget. I Region Nordjylland fremhæves det, at der findes rigtig mange stærke erhverv i yderområderne, såsom energierhverv, turisme, landbrug og fødevarerhverv, og fra regionalt niveau gør man meget for at understøtte deres udvikling (interview, Henning Christensen, Region Nordjylland). Disse vil også blive styrket ved udflytning af statslige arbejdspladser, idet arbejdsmarkedet bliver bredere og stærkere. Det følger også heraf, at af den demografiske og geografiske udvikling, som er beskrevet ovenfor, hvor der er en stigende tendens til at befolkningen i den arbejdsdygtige alder – og især de med lange uddannelser – flytter fra periferien til de store byer, kan modvirkes. Dvs. det i høj grad er relevant at tale om statslige arbejdspladser i forbindelse med uddynding af yderområderne.

I Region Nordjylland kan man godt forestille sig, at der på sigt bliver formuleret en strategi om tiltrækning af en konkret styrelse, som skal placeres ind i et miljø, som er en af Nordjyllands styrkepositioner; det maritime område, Nordsøcentret i forhold til fiskeri eller potentielt set det Nordatlantiske område. Gennem de seneste 40 år har Aalborg haft stærk samhandel med Grønland, og Aalborg Universitet har samarbejde med Grønlands Universitet. Det arktiske område får større og større betydning for Danmark, og med Aalborgs tætte relationer med Grønland, vil det være naturligt at placere en statslig arbejdsplads, som beskæftiger sig med dette område i Nordjylland (interview, Henning Christensen). Tilsvarende har de andre Vestsjanske regioner også styrkepositioner, som det vil give mening at styrke. I Region Midtjylland er styrkepositionen på fødevarerområdet, som det ses af

foregående kapitel om regionernes udfordringer og potentialer. Dette område ønsker Region Midtjylland også at styrke gennem fokus herpå i de regionale udviklingsstrategier, hvori en naturlig diskussion også er centreret omkring *offentlig* support, hvad enten det er vidensinstitutioner eller andre *offentlige* (statslige?) institutioner. Det er vigtigt, at for at udvikle sin region, skal både private, offentlige og forskning være med i et samarbejde (interview, Bent Mikkelsen). Her trækker Region Midtjylland igen diskursen over i *offentlige* arbejdspladser/opgaver frem for *statslige*, men samtidig kommer det også frem, at regional udvikling kan styrkes vha. støtte fra statslige arbejdspladser og opgaver.

Henning Christensen (interview) understreger, at det vil være spild af kræfter og i virkeligheden superoptimering, hvis Regionerne imellem begynder at kæmpe om placering af statslige arbejdspladser og opgaver. Derfor er de eksisterende vækstpartnerskaber Regionerne imellem en god styrepind for at udpege områder, hvor det vil give mest mening at placere nogle konkrete statslige arbejdspladser eller opgaver. Dette støttes indirekte i Region Midtjylland, det argumenteres at tiltrækning af statslige arbejdspladser/kvalificeret arbejdskraft må tage udgangspunkt i de styrkepositioner, som samarbejdsaftalen fremhæver. Samarbejdsaftalen er dermed et godt udgangspunkt for et potentielt samarbejde om statslige arbejdspladser. Men dermed ikke sagt, at det er noget, der kommer til at foregå overnight og med enstemmighed. Denne betragtning sker primært på baggrund af historien bag indgåelsen af den Vstdanske samarbejdsaftale, som var en proces, som strakte sig over syv år. Det har været svært at finde enighed om, hvordan man på tværs af Regionerne har kunnet omsætte de mange gode idéer til praksis. Det er den fase samarbejdet befinder sig i nu. Men positivt set kan disse erfaringer potentielt bruges konstruktivt til at mødes om formuleringen af en udflytningspolitisk fælles strategi. Yderligere siger Bent Mikkelsen og Lars Vildbrad (interview) direkte at,

"du må ikke gå hjem og tro, at vi vil være med i en fælles strategi for statslige arbejdspladser – men at arbejde ned i den der specifikke styrkepositionstankegang og arbejde med den som driver; og det har vi sagt til naboerne. Vi vil aldrig gå sammen med nogen om at sige statslige arbejdspladser. Vores forslag er, at for at mødes i dette samarbejde, skal diskursen ændres til at handle om offentlige arbejdspladser."

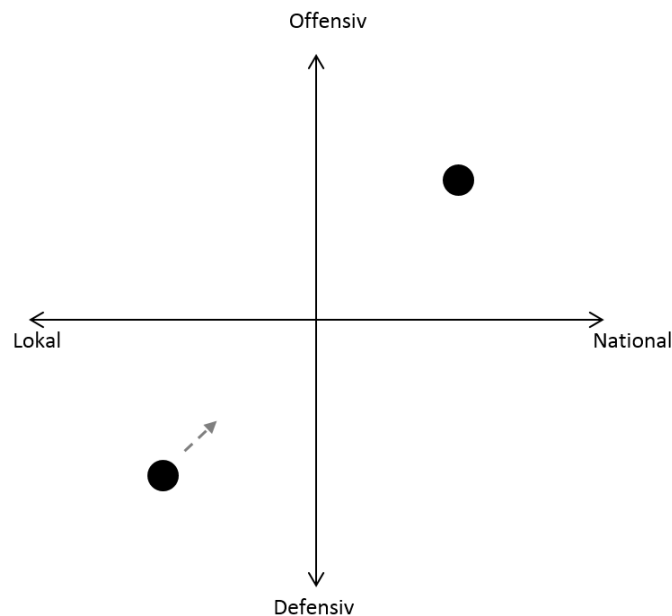
Hvorvidt det betyder, at Region Midtjylland slet ikke vil være med i et tværregionalt samarbejde, er svært at vurdere. Dog tyder det på, på trods af denne udmelding, at så længe det handler om udvikling af styrkepositionerne i Regionerne, er statslige/offentlige institutioner vigtige for den regionale udvikling og dermed interessante at tiltrække.

Som det ses af ovenstående analyse er der forskellige udgangspunkter for de to repræsenterede regioner i potentialet for en langsigtet strategi for 'statslige' arbejdspladser og opgaver. Dette udgangspunkt former også diskussionen omkring 'statslige' arbejdspladser og opgaver. Der er dog enighed på visse punkter, selvom de to Regioner bruger forskellige begreber og forståelser af 'statslige' arbejdspladser og opgaver. Det har vist sig, at den Vstdanske samarbejdsaftale omkring styrkelse af Regionernes styrkepositioner er et godt omdrejningspunkt til at trække fokus tilbage på udviklingen af de syv styrkepositioner som fundament for øget vækst og synergi i de Vstdanske regioner i fremtiden. Måske vil 'statslige arbejdspladser' med tiden blive en langsigtet tværregional strategi integreret i de

regionale erhvervsudviklingsplaner og i den Vstdanske samarbejdsafale. Det er det endnu for tidligt at konkludere noget om.

Konklusion

Som skrevet ovenfor er det endnu for tidligt at konkludere noget om, hvorvidt man kan mødes om en tværregional langsigtet strategi om 'statslige' arbejdspladser. Med andre ord er det svært konkret på nuværende tidspunkt at sige noget om, hvordan man kan bevæge sig væk fra den regionale, defensive klynketilgang, som blev illustreret i koordinatsystemet på side 4. Ikke desto mindre er der enighed i Region Midtjylland og Region Nordjylland, om at det er vigtigt at bevæge sig væk herfra. Måden og retningen herpå er ikke helt klar eller entydig, selvom den Vstdanske samarbejdsaftales fokus på konkrete styrkepositioner er en meget god styrepind og udgangspunkt for diskussionen. Med andre ord er det på nuværende tidspunkt ikke muligt at tegne én tydelig pil i koordinatsystemet. Det er det for tidligt til i processen.

Et første kriterie for at kunne mødes om en fælles tværregional strategi for statslige arbejdspladser og opgaver er, at der sker en afstemning af forståelsen af, hvad der menes med 'statslige arbejdspladser og opgaver' regionerne imellem. Det er ikke helt ligegyldigt, om der tales om offentlige eller statslige arbejdspladser. Og måske kræver det endnu et spadestik dybere i videre forskning omkring, hvordan man i det hele taget definerer en statslig arbejdsplads. Taler vi om styrelser, råd, centre, uddannelsesinstitutioner, forsvarsinstitutioner, eller som i Region Midtjyllands optik selve f.eks. Regionen, folkeskolerne, sygehusvæsenet eller måske noget helt andet?

Et andet kriterie er også at det kræver mere end to regioner for at indgå et tværregionalt samarbejde på dette område. Med andre ord skal der et mere synligt engagement til fra Region Syddanmarks side, hvilket leder til et tredje kriterie.

Det tredje kriterie omhandler, at denne dagsorden skal løftes til et politisk niveau, og ikke kun være en mulig dagsorden, der diskuteres rent administrativt.

Et fjerde kriterie er timingen og den tid, det kræver at nå en enighed om dagsordenen både på administrativt og politisk niveau.

På trods af dette usikre billede er der dog lagt en række tråde ud via denne undersøgelse, eksisterende samarbejder på andre områder, det udfordringsbillede som regionerne står overfor samt de udviklingspotentialer regionerne samtidig har til, at der er basis for et *ad hoc* samarbejde mellem regionerne, som senere kan munde ud i en langsigtet strategi om statslige arbejdspladser og opgaver.

Litteratur

Beskæftigelsesregion Syddanmark (2012) *Erhvervsstrukturen i Syddanmark*, Arbejdsmarkedsstyrelsen

Danmarks Statistik (2011) *Befolkningens alder i kommunerne 1986-2011*

Drejer, I., Holm, J. R., Nielsen, K. (2014) *Aalborg Universitets bidrag til udvikling i Region Nordjylland*, IMPAKT, Aalborg Universitet

European Commission (2014) *Smart Specialisation*
http://ec.europa.eu/research/regions/index_en.cfm?pg=smart_specialisation

FremKom (2008) *Kompetenceudfordringer i Nordjylland. IKT klyngen*

Forsvarskommandoen (2012) *Analyse af Forsvarets, Hjemmeværnets og det statslige beredskabs behov for etableringer, herunder kaserner, flådestationer og flyvestationer*

Hansen, C. (2014) <http://www.ft.dk/samling/20131/beslutningsforslag/B19/BEH1/forhandling.htm#dok>

Holm, H. H. (2011) *Flere unge fravælger provinsen*, Danmarks Statistik,
<http://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2011/2011-07-011-unge-forlader-provinsen.aspx>

Implement Consulting Group (2014) *Det økonomiske udfordringsbillede for kommunerne i Region Nordjylland*

Kristensen, H. H., Drejer, I., Halkier, H. (2013) *Staten i Provinsen – Nye potentialer for Nordjylland*, Institut for Kultur og Globale Studier, Aalborg Universitet

Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2013) *Regional- og Landdistriktpolitisk redegørelse 2013*

Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2014) *Regional- og Landdistriktpolitisk redegørelse 2014*

OECD (2012) *OECD Reviews of Regional Innovation: Central and Southern Denmark 2012*, OECD

Regeringen (2013a) *Regionalt vækstpartnerskab 2013 mellem regeringen og Vækstforum for Region Nordjylland*

Regeringen (2013b) *Regionalt vækstpartnerskab 2013 mellem regeringen og Vækstforum for Region Midtjylland*

Regeringen (2013c) *Regionalt vækstpartnerskab 2013 mellem regeringen og Vækstforum for Region Syddanmark*

Region Midtjylland (2012) *Regional Udviklingsplan 2012. Invitation til samarbejde om visionen: i 2030 er Region Midtjylland en international vækstregion i et sammenhængende Danmark*

Region Midtjylland (2013) *Fakta om Region Midtjylland. Arbejdspladser 2000-2012*, www.analyser.rm.dk

Region Nordjylland (2011) *Regional Udviklingsplan 2012*

Region Syddanmark (årstal?) *Hjerner – tur/retur*, i Magasinet Syddanmarks unge på kanten af fremtiden. Et kig på Syddanmarks unge – nøglen til fremtidens vækst

Region Syddanmark (2011) *Det Gode Liv som vækstskeber, Regional Udviklingsplan 2012-15*

Region Nordjylland Vækstforum (2010) *Regional Erhvervsudviklingsstrategi og Handlingsplan for Nordjylland 2010-2014. Vækst og Balance.*

Region Nordjylland Vækstforum, Region Midtjylland Vækstforum, Region Syddanmark Vækstforum (2013) *Et fælles ønske om styrket samarbejde*

Tunali, I. (2000) *Rationality of Migration*, International Economic Review, vol. 41, no. 4

Vækstforum Nordjylland (2009) *Flytteanalyse – Temaanalyse til Regional vækstredøgørelse 2009*, Sekretariatet for Vækstforum Nordjylland

Vækstforum Region Midtjylland (2010) *En globalt konkurrencedygtig region. Erhvervsudviklingsstrategi 2010-2020*

Vækstforum Region Syddanmark (2007) *Erhvervsudviklingsstrategi 2007-2012*

Interviews

Henning Christensen, sektorchef, regional udvikling, Region Nordjylland

Bent Mikkelsen, afdelingsleder, regional udvikling, Region Midtjylland

Frederik Rottbøll, analyseafdelingen ved sekretariatet for regional udvikling, Region Nordjylland

Lars Vildbrad, vicedirektør, regional udvikling, Region Midtjylland